

Джумагулова Ч.Б.

**УЮШКАН КЫЛМЫШТУУ ТОПТОР ТАРАБЫНАН
ЖАСАЛГАН БАҢГИ КЫЛМЫШЫ ЧӨЙРӨСҮНДӨГҮ
КӨЙГӨЙЛҮҮ ТЕРГӨӨ КЫРДААЛДАРЫН КЛАССИФИКАЦИЯЛОО
БОЮНЧА ИЛИМИЙ-ТЕОРИЯЛЫК КӨЗ КАРАШТАР**

Джумагулова Ч.Б.

**НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОЗЗРЕНИЯ
НА КЛАССИФИКАЦИЮ ПРОБЛЕМНЫХ СЛЕДСТВЕННЫХ
СИТУАЦИЙ В СФЕРЕ НАРКОПРЕСТУПЛЕНИЙ СОВЕРШАЕМЫХ
ОРГАНИЗОВАННЫМИ ПРЕСТУПНЫМИ ГРУППАМИ**

Ch.B. Dzhumagulova

**SCIENTIFIC AND THEORETICAL VIEWS
ON THE CLASSIFICATION OF PROBLEMATIC INVESTIGATIVE
SITUATIONS IN THE FIELD OF DRUG-RELATED CRIMES
COMMITTED BY ORGANIZED CRIMINAL GROUPS**

УДК: 343.985.5

Макаланын максаты - тергөө кырдаалынын структурасын түзүүчү элементтерин аныктоого байланыштуу, алардын классификациясы негизделген көйгөйлүү маселелерди сунуштоо, бул сотко чейинки процесстин органдары үчүн теориялык жана практикалык маселелерди чечүүдө маанилүү. Макалада каралып жаткан көйгөйлөр боюнча окумуштуулардын позициялары чагылдырылып, ар кандай кылмыштуу топтор тарабынан жасалган баңги заттарынын жана психотроптук заттарды мыйзамсыз жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштарды тергөө учурунда мүнөздүү болгон тергөө кырдаалдарынын айрым аспектилерин иштеп чыгууда криминалистикада орун алган кырдаалдык мамиленин теориялык жоболору келтирилген. Макалада коюлган милдеттерди чечүү үчүн, макалада татаал тергөө кырдаалдарынын түзүлүшүнө алып келген, уюшкан топтор тарабынан жасалган баңги заттарына байланыштуу кылмыштарды аныктоону жана иликтөөнү кыйла татаалдаштырган жагдайлар баяндалган; иш боюнча сотко чейинки өндүрүштүн ар кандай баскычтарында пайда болгон көйгөйлүү тергөө кырдаалдарындагы тактикалык операциялардын ролу чагылдырылган. Проблемалуу тергөө кырдаалдарын дифференциациялоо боюнча автордун көз карашы келтирилген, бул сотко чейинки өндүрүш органдарына учурдагы кырдаалды туура баалоого жана кылмыш ишин тергөө ишинин мындан аркы багытын аныктоого мүмкүндүк берет.

Негизги сөздөр: баңги кылмыштары, инсандык мүнөз, кылмыштуу топ, мүнөздөмөлөр, тергөө абалы, тергөө, тактикалык операция, сотко чейинки өндүрүш.

Целью статьи являются изложение проблемных вопросов, связанных с определением структурообразующих

элементов следственной ситуации на основе которых базируются их классификация имеющая важное значение при решении теоретических и практических задач для органов досудебного производства. В статье отражены позиции ученых на рассматриваемую проблематику и представлены теоретические положения ситуационного подхода имеющих место в криминалистике при разработке частных аспектов следственных ситуаций, характерных при расследовании преступлений в сфере незаконного оборота наркотиков и психотропных веществ совершаемых различными криминальными формированиями. С целью разрешения поставленных в статье задач, изложены обстоятельства, существенно затрудняющие выявление и расследование наркопреступлений, совершаемые организованными группами, что приводит к созданию сложных следственных ситуаций; отражена роль тактических операций при складывающихся проблемных следственных ситуациях на различных этапах досудебного производства по делу. Представлено авторское видение на дифференциацию проблемных следственных ситуаций, что позволит органам досудебного производства правильно оценить сложившиеся обстоятельства и определить дальнейшее направление расследования уголовного дела.

Ключевые слова: наркопреступления, личность, преступная группа, характеристика, следственная ситуация, расследование, тактическая операция, досудебное производство.

The purpose of the article is to present problematic issues related to the determination of the structure-forming elements of the investigative situation on the basis of which their classification is based, which is important in solving theoretical and practical problems for the bodies of pre-trial proceedings. The

article reflects the positions of scientists on the problems under consideration and presents the theoretical provisions of the situational approach that take place in forensic science when developing particular aspects of investigative situations that are typical in the investigation of crimes in the field of illegal drug and psychotropic substances trafficking committed by various criminal groups. In order to resolve the tasks set in the article, the article describes the circumstances that significantly complicate the identification and investigation of drug-related crimes committed by organized groups, which leads to the creation of complex investigative situations; reflects the role of tactical operations in emerging problem investigative situations at various stages of pre-trial proceedings in the case. The author's vision of the differentiation of problematic investigative situations is presented, which will allow the authorities of pre-trial proceedings to correctly assess the current circumstances and determine the further direction of the investigation of the criminal case.

Key words: drug crime, personality, criminal group, characteristics, investigative situation, investigation, tactical operation, pre-trial proceedings.

«... Социалдык-экономикалык, саясий, адеп-ахлактык жана психологиялык чөйрөлөрдө болуп жаткан өзгөрүүлөргө байланыштуу адам уурдоо, буйрутма киши өлтүрүү, баңги заттарын сатуу жана экономикалык чөйрөдөгү кылмыштуулуктун өсүшүнө таасир этүүчү себептер улам өзгөрүп жатат деп талашуу кыйын. Албетте, бул кылмыштарды жасоонун ар бир фактысы индивидуалдуу жана толугу менен конкреттүү мүнөзгө ээ жана ар кандай жагдайлардын айкалышы менен коштолушу мүмкүн, бирок ошол эле учурда, аларды жасоонун себептеринин комплексинде, ар кандай деңгээлдеги интенсивдүүлүк менен, белгилүү бир факторлордун болушун байкоого болот» [1, 61-70-бб.].

«Жогорудагы жагдайлар жалпысынан кылмыштарды тергөө методдорун иштеп чыгууга ар кандай мамилелерди талап кылат. Бул жөнүндө буга чейин башка окумуштуулар жазышкан, бул "...Натыйжалык жана соттук практика айгинелеп турат, бул натыйжалуу чечим аныкталган милдеттерди Кыргыз Республикасынын жазык-процесстик мыйзамдарына учурда гана мүмкүн болот, андан ары өркүндөтүү жеке методикаларын иликтөөнүн айрым түрлөрүн (топторун) кылмыштарды эске алуу менен негизги принциптерин, жалпы жоболорун криминалисттик ыкмаларын. Мунун бардыгы криминалисттерден соттук илимдин фундаменталдык проблемаларын терең изилдөөнү талап кылат, ал жеке методикаларды иштеп чыгуунун теориялык негиздерин кеңейте алат» [2, 30-33-бб.].

Ошол эле учурда, сотко чейинки өндүрүш органдарынын уюшкан кылмыштуу топтор тарабынан

жасалган баңгилик чөйрөсүндөгү кылмыштарды иликтөөнүн тигил же бул баскычтарында иштелип чыккан тергөө кырдаалдарынын түрлөрүнүн аныктамасын түшүнүү үчүн теориялык жана практикалык маселелерди чечүүдө чоң мааниге ээ.

Ошондуктан, колдо болгон илимий адабияттарды терең талдоонун, ошондой эле каралып жаткан көйгөйгө карата ар кандай көз-караштардын негизинде биз уюшкан кылмыштуу топ тарабынан жасалган баңги кылмыштарынын тергөө абалын кыйла толук классификациялоону сунуштайбыз.

О.А. Баев, тергөө кырдаалынын убактылуу курамы түзүүчү элементи катары белгилейт, анын түшүнүгүндө криминалистика изилдеген, изилдөөгө тартылган адамдардын кызыкчылыктарынын мүмкүн болуучу карама-каршылыктарынын (чыр-каршылыктарынын) даражасы, тергөөчүнүн чындыкты аныктоо боюнча кызыкчылыктары, криминалисттик белгилүү бир кылмыштын түрүн тергөөдө алардын каршылык көрсөтүүсүнүн түрлөрү жана формалары болуп саналат [3, 17-б.]. Дал ушул негизде криминалистика тергөөчүлөргө тактикалык жана методикалык ыкмаларды жана сунуштарды иштеп чыгып, чыныгы тергөө кырдаалдарында чындыкты аныктоодо каршылыктардан арылууга жардам берет [3, 17-б.].

«Баңгизаттарды мыйзамсыз жүгүртүүгө шектүү деп кармалган» тергөө абалын кармалган адам менен кармалган адамдын ортосундагы карама-каршылык канчалык курчуп тургандыгын көрсөткөн классикалык мисал деп атаса болот. Биз тергөө кырдаалдарын: чыр-чатак, чыр-чатаксыз жана курч чыр-чатак деп бөлүүнү сунуш кылган илимпоздордун көз карашын бөлүшөбүз. Бул классификация криминология тарабынан психологиядан алынган жана кырдаалдын психологиялык компоненттеринин элементтеринин биринин мүнөздөмөлөрүнө негизделген: кылмышты тергөө учурунда максаттары жана кызыкчылыктары дал келбеген тараптардын атаандаштыгы жана каршылыгы [4].

Тараптардын тирешүүсүнүн ар кандай деңгээлдеги конфликттик кырдаалдары тергөө практикасында сейрек эмес. В.Л. Васильев мындай деп жазган: «Тергөө иш-аракеттери ишти ийгиликтүү тергөө ишине кызыкдар болбогон адамдардын каршылыгын жеңүү менен мүнөздөлөт. Балким, адамдын иш-аракетинин башка түрү жоктур, анын ийгиликтүү аякташына кызыкдар адамдар жана адамдардын топтору ушунчалык жигердүү каршылык көрсөтүшмөк» [5, 45-б.].

Каралып жаткан кылмышты тергөө практикасын изилдөө көрсөткөндөй, тергөө иштеринин баштапкы этабында чыр-чатактуу кырдаалдар көп кездешет,

мисалы, кылмышкер же кылмыш жасаган адамдардын тобу кармалганда, бирок алар кылмыш жасоого катышуудан баш тартышат (30%га жакын иш), же аракет Алардын кылмыштагы ролун “минималдаштыруу” (40%га жакын учурларда). Эгерде бул чыр-чатактуу кырдаал орун алган болсо, анда ал оппозициянын мамилеси менен мүнөздөлөт. Жана биз «... кандай кызыкчылыктардын жана көз караштардын карама-каршылыктары келип чыккандыгына жараша, эки деңгээлдеги карама-каршылыктарды кароого болот: 1) интрапералдык конфликт, башкача айтканда, мүмкүн болгон жүрүм-турумдун субъективдүү тандоосу; 2) адамдар аралык жаңжал, ага бир нече адам тартылышы мүмкүн. Бул учурда тергөөчү жаңжал айыпкер же шектүү тарабынан гана эмес келип чыгышы мүмкүн экендигин эске алышы керек. Кылмыштарды тергөөгө каршы аракеттерди жактоочу дагы, шектүүнүн же айыпталуучунун туугандары дагы, ошондой эле далилдерди чогултуу учурунда тергөөнүн максаттарына жетпөөсүн камсыз кылууга кызыкдар адамдар уюштурушу мүмкүн» [6, 21-25-бб.]. Чындыкты орнотууга каршы болгондордун болушу тергөөчү менен карама-каршылык түрүндө, ошондой эле анын бул каршылыкты жеңүү аракеттеринде болот. Бул учурда учурдагы кырдаалды баалоо жана ушул карама-каршылыкты жоюу боюнча иш-аракеттерди тандоо биринчи кезектеги милдеттердин бири болуп калат. Иште келтирилген далилдерди талдоо жана жалпылоо жолу менен маалымат алуу, конкреттүү кырдаалды психикалык моделдөө мааниге ээ болот. Албетте, тергөө кырдаалынын моделин түзүү бул тергөө үчүн маанилүү болгон айрым гана маалыматтарды алуу эмес, аны баалоо. Тергөө кырдаалынын модели, болжолдуу логикалык корутунду катары, “эмне болгон, эмне болуп жаткан же эмне болушу мүмкүн экендиги жөнүндө маалыматтык чечим” менен коштолот [7, 122-126-бб.].

Каралган кылмыштар категориясында, чыр-чатак айыпкер тарабынан иште бар болгон далилдерди четке кагууда, бир катар тергөө аракеттерине өз ыктыяры менен катышуудан баш тартууда (мисалы, экспертиза жүргүзүүдө же жеке тинтүү учурунда), алыскы жана негиздүү өтүнүчтөрдүн олуттуу саны болгондо, бир нече жолу өзгөртүлгөн көрсөтмөлөрдө келтирилген. Белгилей кетүүчү жагдай, бул тергөө абалы кылмыш жасаган адамдын же адамдардын тобунун кылмыш ишин далилдөөгө татаал.

Маселен, баңги заттарды мыйзамсыз ташуу боюнча иш боюнча айыпталуучу тарабынан күнөөнү толугу менен моюнга алуу аяктаган иштердин ичинен

30% учурларда болот. Колдо болгон материалды талдоо көрсөткөндөй, айыпталуучунун күнөөсүн толугу менен мойнуна алышына төмөнкүлөр кирет: а) кылмыш болгон жерде “кылмыш ишин” колго түшүрүү (мисалы, бажы көзөмөлү учурунда); б) колдо болгон далилдердин четке кагылышы жана жетиштүүлүгү; в) башка кылмышты жасоого катышуусун жашырууну каалоо; г) кылмыштын бардык катышуучуларын ачыкка чыгарбоону же аларды аныктоо үчүн тергөө иш-чараларын баштоону каалабаганда.

Мындай кырдаалда тергөө салыштырмалуу жагымдуу, чыр-чатаксыз чөйрөдө өтөт. “Чыр-чатаксыз кырдаал өз ара аракеттенүүнүн катышуучуларынын кызыкчылыктарынын толук же жарым-жартылай дал келиши, максаттарда карама-каршылыктардын жоктугу менен мүнөздөлөт...” [8, 7-25-бб.]. Ушундай тергөө кырдаалында толук жана объективдүү тергөө маселелерин ийгиликтүү чечүү үчүн тергөөчүнүн активдүүлүгү жана агрессивдүүлүгү зарыл. Бирок, тергөөчү дээрлик ар дайым маалыматтын жана убакыттын курч тартыштыгынын шартында иштейт, бул баңги кылмышынын белгилүү бир түрүн тергөө стадиясына жараша ар кандай тергөө кырдаалдарына алып келет.

Жакында, соттук-медициналык экспертизадагы кырдаалдык мамиленин теориялык жоболорунун негизинде, уюшкан кылмыш ишин тергөө үчүн мүнөздүү болгон тергөө кырдаалдарынын өзгөчө аспекти-лери, ар кандай кылмыштуу формациялардын өкүлдөрүнүн каршылыгынан келип чыккан тергөө кырдаалдары, кылмыш иштерин, анын ичинде баңги кылмыштарын иликтөө иштелип чыкты.

Бизге кырдаалды жөнөкөй, татаал (же татаал проблемалуу), ошондой эле татаал деп бөлүү маанилүү окшойт.

Көбүнчө (изилденген кылмыш иштеринде) шектүү жөнүндө кандайдыр бир маалымат болгондо, кылмыштын окуясы жана жагдайлары жөнүндө маалыматтардын олуттуу толук эместиги менен мүнөздөлгөн татаал көйгөйлүү кырдаалдар болгон. Мындай кырдаалдардын татаалдыгы, укук коргоо органдары кескин маалыматтын жетишсиздигине байланыштуу бир катар көйгөйлөрдү чечүүгө аргасыз болушат [1; 4; 7].

Кылмышкер жөнүндө маалымат жок болгон көйгөйлүү кырдаалдар бар (мисалы, баңги заттарын уурдоо). Мындай кырдаалда кыйынчылык кылмыштын бетин ачууда эмес, анын толук ачылышында. Бул жерде кылмыш окуясы, аны жасоого катышкан адам, кесепеттери жана окуя болгон жердин ортосундагы байланыш ачык байкалбайт. Бул учурда тергөө орган-

дарынын алдында “кырдаалдын маалыматтык төмөндүгүн жоюу” милдети турат [9, 176-б.]. Алардын чечилиши бардык кызматтардын тыгыз өз ара аракеттенүүсүз жана тергөө башталгандан бери болгон күчтөрдү, каражаттарды жана ыкмаларды колдонбостон, элестетилбейт.

Мисалы, жүргүзүлгөн изилдөөлөр бул кылмыштарды аныктоону жана тергөө ишин бир топ татаалдаштырган жана алгачкы иш-чараларды даярдоодо жана өткөрүүдө ыкчам-издөө иш-чараларын кеңири колдонууну шарттаган жагдайларды аныктоого мүмкүндүк берди: а) кылмыштын курмандыгы болгон адамда маанилүү маалымат булагынын жоктугу (баңги затын сатып алган жана колдонгон адамдар полицияга кайрылышпайт); б) ролдорду бөлүү, кэштерди, паролдорду колдонуу, күзөтчүлөрдү жалдоо, кылмыштуу контрчалгынын болушу; в) белектерди өндүрүү үчүн үчүн чики зат булактарын салыштырмалуу жеткиликтүүлүк жана жаңы ар түрдүүлүк; г) ыкчам маалымдарды ишке ашыруу үчүн, ордун жаңы ыкмасынын тандоосун татаалдыгы; д) көрүнүктүү үйүшүлгөн жана региондор аралык (эл аралыгы) миңгөзгө ээ болгон кылмыштуу чынжырчандын бардык жашырылган звенолорунун анктоо бойунча ишөөнүн зарылдыгы.

Ошондой эле татаал тергөө кырдаалдарында тактикалык иш-аракеттерди колдонуу мүнөздүү экендигин эстен чыгарбоо керек, мисалы: кылмыш иши боюнча камакка алуу; “Кылмышкерди кызуу куугунтуктоо”; “Кылмышкерди сырткы көрүнүшүнө карап издөө”; “Кылмышкерди кылмыш жасоо ыкмасы менен издөө”; эркиндикте жүргөн кылмыштуу топтун мүчөлөрүн жана айрымдарын издөө жана кармоо.

Уюштуруучулук тартипсиз кырдаал – бул оор кырдаал. Көбүнчө алар тергөөгө каршы чыгууда же көйгөйлүү мүнөздөгү кыйынчылыктарда пайда болушат. Алардын пайда болушу кээде тергөөчүнүн компетентсиз аракеттери же кылмышты тергөө үчүн убакыттын жетишсиздиги менен гана эмес, жетекчилердин туура эмес аракеттери менен да байланыштуу [4, 22-б.].

Плансыз жүргүзүлгөн тергөө кырдаалдарынын белгилүү бир бөлүгү “баңги заттарынын мыйзамсыз жүгүртүлүшүнө шектелген адамды кармоо” уюштуруучулук тартипсиз кырдаалды билдирет. Кылмыш иштерин жалпылоонун жыйынтыгы көрсөткөндөй, мындай кырдаалдар пландаштырылбаган жагдайлардын жалпы санынын 23% түздү. Бул жагдайлар, эреже катары, объективдүү факторлорго байланыштуу. Ички иштер органдарынын кызматкерлери кээде кармалгандардын сан жагынан артыкчылыгы шартында

бири-бири менен, “негизги” ыкчам-тергөө бөлүмдөрү менен өз ара аракеттенишпестен камакка алууга мажбур болушат.

Тергөөнүн жүрүшүндө татаал (чыр-чатактуу) жагдайлар келип чыгышы мүмкүн: 1) адвокаттын кылмыш иши менен таанышуу учурунда; 2) уюшкан кылмыштуу топтун мүчөсү болгон айыпталуучунун иши менен таанышканда; 3) тергөө иш-аракеттеринин жүрүшүндө, мисалы, кылмыштуу топко кирген адамдарды тирешүү, суракка алуу учурунда [6, 21-25-бб.].

Баңгизатка байланыштуу кылмыштардын өзгөчөлүгү кээде тергөөнүн акыркы баскычында да татаал (көйгөйлүү) кырдаалдарга алып келет. Жаңы эпизоддор жана баңги бизнесине катыштыгы бар адамдар жөнүндө алынган ыкчам маалыматтар тергөө иш-аракеттеринин баштапкы этабына мүнөздүү ыкчам издөө жана тергөө иш-аракеттерин талап кылат (камакка алуу, издөө ж.б.).

Анализден көрүнүп тургандай, ошондой эле илимий иликтөөлөрдүн логикасына таянып, айрым тергөө жагдайларын аныктоодон мурун, жалпы жоболорду, андан кийин алардан келип чыккан конкреттүү суроолорду изилдөө керек.

Ошентип, биздин оюбузча, шектүүнү (шектүүнү) камакка алуунун толук жана негиздүү классификациясын В.Н. Григорьев берген. Ал адамдын кылмышка тиешеси бар экендигин көрсөткөн фактылык маалыматтарды алуу ыкмалары боюнча бири-биринен айырмаланган кырдаалдын эки түрүн - кыйыр же түздөн түз аныктады. Буга жараша, алар айырмаланат: топтолгон материалдарды анализдөөнүн натыйжасында кармоо (кырдаалдын 1-түрү) жана коомдук коркунучтуу актыны түздөн-түз аныктаганда кармоо (кырдаалдын 2-түрү) [10, 121-б.].

Биздин пикирибиз боюнча баңги каражаттарын мыйзамсыз жүгүртүүдө Е.А. Пидусовдун жабык болгон адамды кармоо кырдаалынын тобу сунуш кылынган кызыкчылыгын билдирет [11].

Биринчи топту түзөт укук бузуулар жөнүндө маалыматтын негизинде белгилери баңги заттарды мыйзамсыз жүгүртүүдөн алынган кызматкерлер, укук коргоо органдарынын түздөн-түз жана атайын пландаштырылган эмес, бирок болжолдуу аныкталган кылмыштардын белгилери каралып жаткан топ.

Экинчи топ кармоону түзөт, ага ыкчам жана тергөө бөлүмүнүн кызматкерлери тарабынан белгилүү адамдардын кылмышка баруусуна карата өткөрүлгөн текшерүүлөрдүн базасында негизделет.

Бул классификациялык топтор өз кезегинде ар кандай классификациялык негиздер боюнча топчолорго бөлүнүшү мүмкүн. Атап айтканда, биринчи

классификациялык топко кирген кырдаалдар укук колдонуу ишмердигинин түрлөрү боюнча классификацияланышы мүмкүн, анын жүрүшүндө баңги каражаттарды мыйзамсыз жүгүртүүнүн жана ага катышкан адамдардын белгилери алынган.

Бул категориядагы иштер боюнча шектүүнү кармоонун тергөө кырдаалын классификациялоо көрсөтүлгөн негиздер менен чектелбейт. Алсак, белгилүү бир теориялык жана практикалык мааниге кылмыш жасалган фактыны аныктоо белгиси боюнча көрсөтүлгөн кырдаалдарды бөлүү ээ. Бул классификация менен тыгыз мурдагы каралган квалификация менен тыгыз байланышта.

Практика үчүн баңги каражаттардын мыйзамсыз жүгүртүүсүнө тыюу салынган адамдарды кармоо боюнча классификациялоо өзгөчө мааниге ээ. Анын айтымында, кармалган жер чоң даражада анын тактикасын аныктайт. Бул учурда кармоонун төмөнкү жагдайлары адабиятта негиздүү айырмаланат: адамды көп кабаттуу үйдүн батиринде, жеке үйдө кармоо; калкы аз көчөдө кармоо; коомдук жайларда жарандардын калың тобу менен кармоо (кылмыш иштерин изилдөө көрсөткөндөй, көбүнчө мындай жерлер: жаштардын эс алуу жайлары (дискотекалар, жаштар барлары), камакка алуу темир жол станцияларынын жайларында же вокзалдарга чектеш аймактарда жүргүзүлгөн); жолдо бара жаткан адамды кармоого, ушул адам жүргөн унааны токтоткондон кийин; адамды коомдук транспортто кармоо.

Баңги заттарды же психотроптук заттарды мыйзамсыз жүгүртүүгө шектелген бир адамды жана ушул ишке шектүү адамдардын тобун кармоо белгилүү бир өзгөчөлүккө ээ. Ушуга байланыштуу, тергөө кырдаалдарынын төмөнкү түрлөрүн бөлүп көрсөтүү мүмкүн жана зарыл: 1. баңги затын мыйзамсыз жүгүртүүгө шектелген адамды, анын уюшкан кылмыштуу топко мүчөлүгү менен кармоо аныкталбаганда; 2. баңги заттарды мыйзамсыз жүгүртүүгө катышуу үчүн стихиялуу түрдө чогулган адамдардын тобун кармоо (биринчи кезекте аларды колдонуу); 3. баңги заттарын сатуу менен алектенген уюшкан кылмыштуу топту кармоо.

Табигый жол менен, татаал тактикалык тапшырмалар баңги каражаттарын же психотроптук заттарды мыйзамсыз жүгүртүү менен алектенген уюшкан кылмыштуу топтун мүчөлөрүн кармоо учурунда чечилет.

Биздин изилдөө үчүн, баңги заттарынын мыйзамсыз жүгүртүлүшүнө шектүү кармалгандан кийин пайда болгон айрым кырдаалдардагы кызыгууну жаратат. Атап айтканда, биздин оюбуз боюнча, төмөнкү классификациялык топторду бөлүүгө болот: а) кармоонун натыйжасында, баңги затын мыйзамсыз

жүгүртүүгө каршы кылмыш жасаган адам жана анын уюшкан кылмыштуу топтордун бирине таандык экендиги аныкталды; б) кармоонун натыйжасында, белгилүү бир адам уюшкан кылмыштуу топтун мүчөлөрү менен биргеликте кылмыштуу жазага тартыла турган маңзат жүгүртүүсү менен алектенип жаткандыгын көрсөткөн белгилер аныкталса; в) кармоонун натыйжасында, адам баңги затын мыйзамсыз жүгүртүп, административдик мыйзамга ылайык жазалангандыгы аныкталса; г) кармоонун натыйжасында белгилер коюлган болсо, анын негизинде кылмыш жолу менен жазалануучу же административдик жазага тартыла турган баңги заттарынын мыйзамсыз жүгүртүлүшүнө, ошондой эле анын уюшкан кылмыштуулукка тиешеси бар экендиги жөнүндө категориялык тыянак чыгаруу мүмкүн эмес; д) кармоонун натыйжасында шектүү адамдын баңги каражаттарын жана психотроптук заттарды мыйзамсыз жүгүртүүгө, ошондой эле кылмыштуу жүгүртүүгө катыштыгын көрсөткөн белгилер аныкталбаса.

Ошентип, акыркы мезгилде криминалистикадагы кырдаалдык мамиленин теориялык жоболорунун негизинде тергөө кырдаалдарынын мүнөздүү аспектилерин иштелип чыккандыгын баса белгилөө керек: а) уюшкан кылмыш ишин иликтөө, б) ар кандай кылмыштуу топтордун өкүлдөрүнүн каршылыгынан келип чыккан тергөө кырдаалдары, кылмыш иштерин, анын ичинде баңги кылмыштарын иликтөө.

Мындан тышкары, баңги заттардын мыйзамсыз жүгүртүлүшүнө шектүү адамды камакка алуу менен байланышкан тергөө кырдаалдарынын айырмачылыктарынын кеңири чөйрөсү анчалык деле актуалдуу эмес экендигин белгилей кетүү керек, анткени биз аныктадык, бул учурдагы кырдаалга туура баа берүүгө жана сотко чейинки органдар үчүн кылмыш ишин иликтөөнүн мындан аркы багытын аныктоого мүмкүндүк берет.

Адабияттар:

1. Исаева К.А., Абдукаримова Н.Э., Сейлханова С.А. Основные факторы, детерминирующие совершение отдельных видов преступлений организованной преступностью в Кыргызской Республике // Юридические исследования. - 2018. - №1. - С. 61-70. DOI: 10.25136/2409-7136.2018.1.23913 [Электрондук ресурс]. - Кирүү режими: URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=23913.
2. Исаева К.А., Маркабаев К.А. Сущность и понятие криминалистической характеристики отдельного вида преступлений // Известия вузов. - Бишкек, 2011. - №10. - С. 30-33.

3. Конфликтные ситуации на предварительном следствии. Основы предупреждения и разрешения / Баев О.Я.; Науч. ред.: Кокорев Л.Д. - Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1984. - 132 с.
4. Абдукаримова, Н.Э. Уголовно-правовая и криминалистическая характеристика наркопреступлений, совершенных организованными преступными группами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08, 12.00.09. - Бишкек, 2011. - 26 с.
5. Васильев В.Л. Юридическая психология: Учебник, 5-ое изд. - СПб.: Питер, 2005. - 655 с.
6. Исаева К.А. Теоретические аспекты конфликтного следствия // Вестник КРСУ. - 2012. - Т. 12. - №12. - С. 21-25. [Электрондук ресурс]. - Кирүү режими: URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=18815452>
7. Абдукаримова Н.Э., Ниязбаев С.Н. Тактические особенности проведения допроса при расследовании наркопреступлений, совершаемых организованными преступными группами // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. 2017. - №2. - С. 122-126. [Эл. ресурс]. - Кирүү режими: URL: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_29222809_1081266_1.pdf
8. Драпкин Л.Я. Основы криминалистической теории следственных ситуаций. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук - М., 1987. - 45 с.
9. Образцов В. Герасимов И.Ф. Некоторые проблемы раскрытия преступлений. - Свердловск: Среднеуральское книжное изд-во, 1975. - 183 с.
10. Задержание подозреваемого органами внутренних дел / Григорьев В.Н. - Ташкент: Изд-во Ташкент ВШ МВД СССР, 1989. - 121 с.
11. Пидусов Е.А. Задержание подозреваемого по делам о незаконном обороте наркотических средств и психотропных веществ (процессуальные и криминалистические аспекты). Дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 - Воронеж, 2002. - 181 с.